

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

29. DECEMBRA

ŠTEV 52

Ob zadnji številki

Leto končujemo. Zadnjo številko »Domoljuba« ter »Gospodarja in gospodinje« imamo v rokah. Lepa skladovalnica bi bila, ko bi imeli pred seboj vse številke vsega leta. 832 strani bi obsegal sam »Domoljub«, 412 strani pa ima v knjigo zbrana priloga »Gospodar in gospodinja«.

Ali se kaj zavedate, kakšna ogromna množina za vsakogar potrebnih, poučnih in zabavnih spisov, člankov, notic in vsakovrstnih poročil je zbranih v tem stotine strani obsegajočem letniku? Tega si pač ne morete dovolj jasno predstavljati, ker »Domoljubovih« številčk najbrže niste shranjevali. Laže pa presodite celoletno vsebino »Gospodarja in gospodinje« — »Domoljubove« priloge, ki vas je redno obiskovala vsak teden in vam nudila v vsaki številki obilno času in letni dobi primernih pobud, navodil, opozoril in nasvetov, važnih in potrebnih v vsakem kmečkem gospodarstvu in gospodinjstvu. Prepričani smo, da jih je mnogo, ki so to prilogo po nasvetu prejšnjih let skrbno shranjevali in imajo, ko so prejeli zadnjo številko, pred seboj celoletni letnik, ki so ga gotovo zelo veselili. Iz skromnih tedenskih prilog je narasla lepa knjiga, ki ima vse, kar je v njej, trajno vrednost. Kdor je toliko zaveden in se je toliko potrudil, da je vse številke shranjeval, ta jih tudi sedaj ne bo zavrgel, ampak skušal bo, da popoln letnik na ta ali oni način zavaruje, da se ne raztrese in ne porazgubi, temveč ohrani še za poznejšo čim pogostejšo rabo. Vezan ali vsaj kakorkoli trdno sešit letnik, bo uvrstil v domačo knjižnico k njegovim bratcem iz prejšnjih let.

Ne bilo pa bi dovolj, ko bi knjigo sešili ali vezali, potem jo pa zaprli v omaro ali položili na polico in pozabili na njo. Malokdo ima tako dober spomin, da bi si bil vse zapomnil, kar je med letom bral v posamezni številki. Koliko pa jih je šele, ki med letom zaradi nujnega dela sploh niso utegnili prebrati vsake številke. Kako potrebno je torej, da sedaj pozimi, ko

se laže utrpi nekoliko časa, vzamejo priloge večkrat v roke ter jih prebirajo in se še bolj živo zanimajo za spise, ki se jim zde za njihove razmere še posebno važni. V toliki obilici spisov najde vsakdo, ki ima dobro voljo in ki mu je mar napredek v gospodarstvu, tudi zase kaj uporabnega. Seveda ne velja to samo za »Gospodarja in gospodinjo«, ampak za vse strokovne časopise, kmetijske revije in knjige kmetijsko poučne vsebine. Vse je pisano z najboljšim namenom in naj bi se z enakim namenom tudi bralo.

Ne zadovoljuje pa, ako strokovne spise samo beremo, pa jih potem kmalu zopet pozabimo. Umen in za napredek zavzet gospodar si bo vse, kar najde za svoje razmere upoštevanja vrednega, v posebno beležnico zapisal, vsaj v kratkih besedah ali značnicah, ali pa vsaj tako, da si bo zabeležil letnik in stran, kjer se ta ali oni spis, to ali ono navodilo nahaja. Ko pride za dotično opravilo ali novo preuredbo, poišče spis in ga še enkrat temeljito premisli in pretehta. Le kdor bo na tak način bral in uporabljal strokovne liste, in strokovno književnost sploh, bo imel od takega branja gotove koristi, ker bo skušal tudi v praksi izvesti, kar spozna za potrebno in koristno. Saj to je edini namen vsakega strokovnega spisa, vsake strokovne knjige: pomagati, da se naše kmečko gospodarstvo in gospodinjstvo v vseh panogah neprestano izboljšuje in izpopolnjuje. Ni sicer vse za vsakogar, toda večina spisov je pa vendarle vredna, da se bere in po možnosti vpoštevata. Če te ali one priporočene novosti ne moremo takoj v celoti vpeljati, pa vsaj z vso resnostjo z malem preizkušajmo kako se obnese. Šele potem, ko se do dobra prepričamo, če je za nas ali ne, jo vpeljimo ali zavrzimo.

Zima je kaj primerna doba, da si za prihodnje leto sestavimo gospodarski načrt. Ob urejevanju strokovnih listov in prebiranju strokovnih spisov, se bomo spomnili na marsikaj, kar bi bili sicer

morebiti prezrli. Sedaj imamo najugodnejšo priliko, da temeljito prevdarimo, kaj bi bilo treba preurediti in zboljšati na polju, na travniku, v sadovnjaku, v vinogradu, v hlevu pri živini, pa tudi v hiši, v kuhinji, v kleti itd.

Ko prebiramo zadnjo številko »Gospodarja in gospodinje« in urejujemo

zadnji letnik te tako priljubljene »Domoljubove« priloge, trdno sklenimo, da bomo vedno bolj cenili in upoštevali kmetijsko strokovno čtivo in da bomo tudi v prihodnjem letu ostali naročniki in zavedni bralci »Domoljuba« in njegove priloge.

H.

Gospodarska razmišljanja

Zavist, nevoščljivost je tista hudičeva lastnost, ki je poleg človeške slabosti največ kriva, da je prišel naš prvi oče in po njem mi vsi v največjo smolo, v grešno nepokorščino, do Boga in posledica: vsi križi in težave, ki tarejo naš rod že tisočletja. Če vidiš sosedu, da mu gre boljše kakor tebi, privošči mu dobro kot sebi! Če pa ti je sosedovo blagostanje, pridobljeno s pridnostjo in razumom, morda deloma tudi s srečo, v pobudo, da ga posnemaš v prizadevnem in naprednem gospodarjenju, potem pa ni govora o zavisti, ampak je tvoja pot čisto prava.

Najbrže bi na svetu bilo precej manj nevoščljivosti, ko bi ne bilo toliko krivičnosti. Ljudje so danes zelo občutljivi in posebno radi presojaajo in obsojaajo velikanske socialne razlike življenja teh in onih sopotnikov, ki potujejo z njimi istodobno na planetu naše zemlje. Gle dati na eni strani razkošno potratnost, na drugi pa skrajno revščino, to se v 20. stoletju kar naravnost upira vsakemu zdravemu razumu.

»Reveže boste imeli vedno med seboj«, nam zatrjuje večna Resnica. Goto vo so reveži poleg drugega tudi najlepša prilika za krščansko dobrodelnost. Pa tudi bogatini so vedno bili in bodo najbrže do nastopa vesoljne sodbe. A naše stremljenje in želja mora iti za tem, da ne bo gmotne bede, pomanjkanja najpotrebnejših reči tam, kjer je resno prizadevanje in pridnost, z eno besedo, kjer pošteno delajo. V tem oziru pa, prosim prijazno, bodite pozorni. So ljudje, cele kopice jih je, ki takoj opazijo laneni pezder v sosedovem očesu, v svojem pa na noben način ne začutijo bruna ali vsaj polenca. Na tisoče jih je, ki bi radi dajali in razdajali iz tujega premoženja in ob vsaki priliki tudi svetujejo tako razdeljevanje tuje posesti — slovenski in drugi komunisti, tudi študirani in pre-

možni — toda stopite enkrat k takemu rdečemu idealistu s še tako majhno prošnjo, jel vam bo tožiti, da vas bo kar groza nad njegovo stisko, o kateri še nikoli doslej niste bili ničesar opazili.

Preprost mož je izrekel oni dan resnične besede: »Ko bi ne bilo na svetu nič potratnih ljudi, bi prisilila lakomnost mnoge, da bi umrli od glada.« V resnici živimo samo takrat, kadar resno delamo in smo prav podjetni, seveda ne samo za pridobivanje tvarnih, ampak tudi, in to v prvi vrsti dušnih dobrin. Merilo takega resnega življenja je seveda različno, kakor so tudi bogatini in svetniki različni, veliki in mali. Kalček zavistnosti pač tiči v vsakem človeškem srcu, a ne puščaj, da bi iz te kalice pognala ržena bil polna strupenih rožičkov! Zatri v sebi spomladne otrovne trose in izpremeni slabo nagnenje narave v krepost, postane naj ti pobuda k dobremu, pridnemu in vnetemu delu za vse dobro. Pa četudi sem sam podedoval nesrečno nagnenje zavisti, da bi pa ne privoščil bližnjemu čednega vrta, zasajenega z zlahtnim sadjem, zlasti ko sem tudi sam posestnik zemlje in vrta, to si pa že težko predstavljam. Pa čemu ta uvod? — Poslušajte!

Nedavno sem šel domov, tja v hribe; domači hlapec me je peljal z vozom. Ko sta odklopotala konja par kilometrov proč od mesta, kjer bivam, sem se ves zadivljen naslanjal ob pogledu na krasen sadovnjak s prijazno leseno vilico kot poletnim bivališčem nedaleč od ceste. Trгоvec mesta si je bil kupil tam večji kos zemlje, ga ogradil in zasadil z najboljšimi vrstami jablan in hrušek, ki so primerne za ta kosec slovenske zemlje. Počasi se peljem mimo vrta in kaj opazim? Notri v vrtu je bila pritrdjena na dveh ličnih stebričkih velika tabla okusno poslikana v več barvah, pa ti je kričal napis: »Vila pri Zavistie«

Na glas sva se smejala s hlapcem, razumela sva trgovca. Domačini, ki so hodevali mimo, so mu bili nevoščljivi. Velika je morala biti ta bleda zavist, da je zvedel zanj tudi meščanski lastnik. Boljšega si ni mogel izmisliti kakor to tablo. Pa glejte čudo!

Zdaj hodijo nekdanji grešniki mimo, pa se skesano trkajo po prsih in govore: »Kdo ga neki zavida za to grmovje? Naj si le nič ne domišljuje; nas to prav nič ne briga, pa naj ima tam, kar hoče! Takega napisa mu pač ni bilo treba devati sem, da ga le ni sram, Pilata!« Ali ni čudno — ljudje sitnarijo in se zaletavajo najbolj v človeka, ki jih pušča najbolj pri miru.

Takih tabel »Vila pri Zavisti«, bi lahko stalo danes po naši deželi in po svetu sploh — o joj, nič koliko! Nevoščljivosti ne bo nikoli konec, toda ne smelo bi je biti toliko. Posaditi sadovnjak in postaviti sredi njega mično hišico v gorenjskem ali švicarskem slogu za poletni odpočitek, to pač polagoma zmore marsikak človek.

*

Ubogi človek pač ne more ljubiti vsega vprek. To je bilo popolnoma jasno tudi poštenemu kmetovalcu Drobnnjaku, ki je večkrat povdarjal: »Če imam rad ptičke, moram sovražiti mačke«. Pa je tudi precej resnice na tem. Če imaš rad jabolka, moraš mrzeti jabolčnega cvetodera, čegar gosenci (črviči) ti izjeda najlepše plodove. Fant, ki ljubi mladenko, ne gleda posebno z veseljem na drugoga tekmeča, ki tudi hodi za njo. To je presneto »jasno«, tako »jasno«, kakor polni meseček ponoči, kakor gladina bohinjskega jezera, jasno kakor čisto zrcalo! Če imam rad svoje otroke, to še ne pomeni, da bi moral biti ves zaljubljen tudi v morebitna njihova pobalinstva. —

Prijatelj Drobnnjak ni bil ravno droben; ej, bil je poreden, širokopleč možakar, ki si je ustanovil prav čedno družino. Imel je sedem fantov. Poskrbel je za potrebno, nakupil sveta za lep grunt — v mladih letih se je pehal za žive in mrtve, danes pa? Danes mu je najljubše, če ga pustite vsi popolnoma pri miru. Njegovi fantje pa, hej, želel bi, da jih vidite. Velika vrata največje cerkve ti snamejo igranje iz tečaje —, Savo ti ustavi z dlanmi in upogibajo stare borovce kot vitke bičevnike, tako se baha z njimi oče v gostilni. Dajal jim je doma jesti

do sita, toda morali so delati in, tristo kosmatih, kako jim je šlo delo od rok! Počitka pa le malo, za valjanje ni bilo časa, trda je bila ta šola življenja in ta človeka osmodi — to je pač vojska. Taka vlada mora nekaj doseči. In oče je učil fante tudi poštenosti. Brez te ne prideš nikamor in ne spraviš ničesar skupaj. Poštenje ni vedno v modi, pa to nič ne de. Kosec idealizma mora imeti človek v sebi iz domače hiše, kosec pa iz cerkve, šole in iz sveta. Kdor dela vse edinole za denar, ni daleč od tega, da bo za denar pripravljen storiti tudi vsako hudobijo: Na sto načinov lahko izvršiš kako stvar slabo, dobro samo na en način. Očetovo modrovanje je bila dobra šola — to so fantje vedeli in ker so se držali tudi sicer le najboljših fantov v fari in jim je bila pot v cerkev naravnost prijetna potreba, so ostali tudi sami dobri in poštenei.

Na zdravem jedru družine je največ ležee. V družinah tiči bodočnost naroda. Gorje, če se starši zmotijo v svojih otrocih! Da se to ne zgodi tako lahko, je treba dobre, pametne, resne vzgoje. Domači grunt mora imeti predvsem dobrega naslednika — gospodarja, dobrega delavca, pa tudi — in to je še posebno važno — dobrega voditelja, organizatorja. Za ta namen naj bi bil pa poslal oče Drobnnjak vsakega fanta vsaj po eno leto na kmetijsko šolo, ali vsaj na 6 mesečne zimske tečaje. Prihranil bi jim marsikako bolešno izkušnjo, nastalo iz nevednosti, ki je ena najdražjih reči v gospodarstvu.

Ko je pošiljal obe Drobnnjak fante po svet, jim je rekoval: »Pa oči odprite, kuštravci, in se učite! Vsaki dan vam vtegne prinesiti kaj dobrega. Pa na mamo in ata, nikari ne pozabite, pa na čast svoje rodne hiše in na patrona cerkve, v kateri ste bili krščenile«

Fantje, vsa čast jim, so se držali, kot se spodobi slovenskemu mladcu, ostali so poštenei kristjani in dobri delavci. Krepe, pa zdrave vzgoje potrebujemo v deželi in ljudi, požlahtnjenih po milosti božji in šoli, pa tudi po lastnih izkušnjah in delu.

**Kmetje! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zveza!**

Kako razkužiš vodnjak in črpalko?

Malo je na žalost vodnjakov, ki so pravilno zgrajeni in ravno zato so okuženi vodnjaki prav čisto vzrok velikemu — epidemičnemu — širjenju nevarnih nalezljivih bolezni, zlasti trebušnega tifusa in paratifusa. Posebno lahko se okužijo izkopani, kotlasti vodnjaki, katerih glavne hibe so, da navadno niso vodo-držno obzidani, niso dobro pokriti, nimajo odtoka, so preplitvi, stoje preblizu gnojišč in greznic, voda pa se iz njih zajema z vedrom, ki navadno ni čisto. Če je vodnjak okužen, kar najsigurneje ugotovimo z bakteriološko, odnosno kemijsko preiskavo vode po Higijenskem zavodu, ga je treba temeljito razkužiti. To delo lahko izvršimo na več načinov:

1. Z apnenim mlekom. Vodnjakove zidove očistimo temeljito vse nesnage, mah, rastlinja itd., nato razmešamo v 50 litrski lesni ali pločevinasti posodi 5 kg negašenega (živega) apna. S tem apnenim mlekom obelimo zidove vodnjaka od dna do vrha. V preostalo vodo v vodnjaku vlijemo po 2 litra apnenega mleka na kubični meter (= 1000 litrov) vode. Po dveh dnevih izčrpamo to vodo iz vodnjaka, nakar istega zopet lahko uporabljamo. Zelo koristno pa je to razkužitev po par dneh ponoviti.

2. Vodnjak lahko razkužimo tudi s klorovim apnom. V to svrho napravimo najprej raztopino klorovega apna v vodi in sicer posebno raztopino za razkužitev vodnjakovih zidov, vedra, verige in

slič., drugo pa za razkužitev vode v vodnjaku. Prvo raztopino (za zidovje) napravimo tako, da raztopimo 50 gr klorovega apna v 20 l. vode, drugo raztopino (za razkužitev vode v vodnjaku) pa tako, da za vsak kubični meter vode v vodnjaku raztopimo 50 gr klorovega apna v 5 do 6 l. vode. Vodnjak razkužimo na sledeč način: najprej očistimo in zribamo zidove vodnjaka s trdo ščetko, namočeno v prvo raztopino klorovega apna. Vso goščo iz dna vodnjaka nato izčrpamo. Ko se naslednji dan v očiščenem vodnjaku zopet nateče voda, zlijemo vanjo drugo raztopino klorovega apna in pustimo stati 6 do 10 ur. Vodo potem izčrpamo, nakar je vodnjak zopet uporabljen. Desinfekcija s klorovim apnom je boljša, hitrejša in bolj praktična kot z apnenim mlekom.

Istčasno z desinfekcijo vodnjaka je treba razkužiti tudi njegovo najbližjo okolico. V razdalji 2 do 3 m od vodnjaka postrgamo vse blato in polijemo po zemlji apneno mleko (gl. točko 1.) ali pa prvo raztopino klorovega apna. V vsakem primeru je treba z eno teh raztopin oprati vedro, verigo in sploh vse, kar pride v dotik z vodo v vodnjaku. Če ima vodnjak črpalko, je treba tudi to razkužiti, in sicer zadostuje, če odstranimo ventile črpalke in v odprto grlo vlijemo nekaj litrov apnenega mleka ali klorovega apna. Po 6 do 10 urah se črpalko zopet lahko uporablja.

Valilna jajca štajerske kokoši

Kakor že par let, bo tudi letos banska uprava oddajala valilna jajca štajerske kokoši po nižani ceni. Valilna jajca bodo nabavljena v rejčkih središčih za štajersko kokoš in sicer od kokoši, ki tehtajo najmanj 2 kg ter znesejo letno najmanj 130 jajc. Tako bo vsak naročnik valilnih jajc lahko varen, da bo dobil dobre plemenske kokoši.

Namen te akcije je, da si nabavijo štajersko kokoš vsi oni kmetje, ki še ne gojijo te kokoši. Ne samo, da je štajerska kokoš edina najboljša kokoš za naše kmečke razmere, marveč je za celo naše narodno gospodarstvo zelo važno, da gojimo enotno pasmo kokoši, katera ima

prednost tudi na zunanem trgu. Z naročilom valilnih jajc štajerske kokoši si lahko vsak kmetovalec prav poceni nabavi pravo gospodarsko kokoš.

Naročila za valilna jajca zbirajo občine, ljudske šole, kmetijske organizacije in selekcijska društva. Naročnik plača za valilno jajce 1 din takoj pri naročilu. Naročila se zbirajo najkasneje do 25. januarja 1940. Natančnejša navodila in pjasnila dajejo okrajna načelstva in ustanove, ki zbirajo naročila.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih najboljši dnevnik »Slovenec« !

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Naši mali

Veliko otrok smo si tekom tega leta ogledali v tem našem kotičku. Bili so med njimi otroci, ki so bili gotovo nam vsem všeč, dobri otroci, kakršne si gotovo želi vsaka mati, vsak oče. Prav tako si je ob marsikaterih teh dobrih malih fantičkov in deklic mislila nekatera mati ali oče: »Saj to je pa moj fant, moja deklica. Tudi moj otrok je tako ljubeč, tako obdarjen z duševnimi in telesnimi vrlinami, kakor ga tu popisujejo.« Bilo pa je med njimi mnogo otrok, ki niso prav vzorni, ki so svojim staršem in vzgojiteljem v breme. In marsikatera mati, ki je brala o takem otroku, si je na tistem oddahnila in si govorila: »Ne, to pa ni moj fant, to ni moja deklica. Res, da je moj deček včasih divji in trmast, res da se moja deklica včasih rada zlaže, ampak tak, kakor ga tu opisujejo, moj otrok ni.«

Tako je pač z nami vsemi. Vse, kar je dobro, bi radi zase imeli, vse slabo pa drugim prisodili. Ampak prav pri vzgoji nam nič ne pomaga, če si zatiskamo oči in vidimo le dobre stvari na naših otrocih, slabih pa nečemo videti in ne priznati. Naš otrok zato ne bo boljši, če mi njegovih napak nečemo videti ali jih ne znamo spregledati. Prav narobe. Otroku bo to zelo škodovalo, ker ga nihče na njegove napake ne bo opozoril in nihče ne bo skrbel zato, da mu jih odpravi in da se otrok poboljša. Zato pa je prav, da si zdaj ob koncu leta vsaka mati, vsak oče da račun o svojem vzgojnem delu v preteklem letu: Da prav brez vsake ljubezni, nesebično, presodi svoje otroke, njihov dobre in njihov slabše strani. Nekaj dobrega ima gotovo vsak otrok na sebi. Saj je ustvarjen od Boga, ki je sama dobrota, in je nekaj te svoje dobrote prav gotovo položil tudi slehernemu otroku v srce. Prav tako gotovo pa tudi noben otrok ni brez napak. Vsak otrok je človek in vsak človek je po izvirnem grehu nagnjen k slabemu, zato tudi noben otrok brez napak ni. In na očetu, na materi je, da te dobre in slabe strani na svojem otroku najde, da jih spozna, ker le potem more presoditi, katere lastnosti in darove mora v njem gojiti in katere napake in hibe mora odpraviti. Dokler je otrok še majhen, je kakor mlado dreves-

ce, ki se nagne, kakor mu vrtnar to ukaže. Skoraj vsak otrok se da še vzgojiti. Saj še manj nadarjene, deloma celo slaboumne otroke vzgajajo, in ne brez uspeha. Kako se torej popolnoma razvit otrok ne bi dal vzgojiti? Samo prav je treba vzgajati otroka — in prva pot k umni, pametni vzgoji je gotova ta, da otroka poznamo. Zato si zdaj ob koncu leta, še enkrat v duhu oglejmo te naše male, ki so nas zabavali in učili skozi vse leto, in nepristransko si priznajmo: Tak in tak je tudi našo trok, to in ono napako ima, ki jo bo treba v prihodnjem letu odpraviti, to in ono dobro lastnost ima, ki jo bo treba z božjo pomočjo še razvijati v njem, da bo postal res dober, Bogu in ljudem ljub otrok.

Vsak otrok je učitelj svojih učiteljev, vzgojitelj svojih vzgojiteljev. Tudi naši mali so bili tekom tega leta naši učitelji in vzgojitelji. Ob njihovih napakah smo videli, kako so jih starši vzgajali: nekateri po pameti in s srcem, drugi samo po svojem gonu in svojem trenutnem razpoloženju. Nekateri starši so za vzgojo svojih otrok veliko žrtvovali, drugi zopet niso bili zmožni žrtve za svoje male. Bili so med njimi tudi matere in očetje, ki so imeli voljo, da bi svoje otroke vzgajali, pa te umetnosti niso poznali in so zato delali pri vzgoji velike napake, ki bodo v škodo njim, zlasti pa še njihovim otrokom. Morda si je tudi marsikdo, ki je bral o slabem ali nerodnem očetu ali materi, prevzetno vihal nos in si govoril: »Hvala Bogu, jaz pa nisem tak!« Odkrito povemo, da take vzgojitelje naših malih nismo opisovali. Vsak vzgojitelj je človek in kot tak ima gotovo tudi svoje napake, tudi kot vzgojitelj nihče ni popoln. Lahko pa vsakdo skuša postati čim popolnejši in prva pot k temu je, da samega sebe pozna. Da pozna svoje dobre, pa tudi svoje slabe strani. Da, za dobro vzgojo ni zadosti, da poznamo le otroka, ki ga vzgajamo. Prav tako kot otroka, moramo tudi samega sebe poznati, šele potem je upanje, da bo naše vzgojno delo rodilo dobre sadove. Zato si zdaj na koncu leta oglejmo tudi starše, ki smo jih opisovali med letom v zvezi z našimi malimi in si prav iz duše, brez vsakega olepševanja priznajmo: »To napako imam tudi jaz. Tudi jaz sem ob tej

ali oni priliki napačno vzgajal svoje otroke kakor ona mati ali oni oče tega ali onega našega malega.« In če bomo tako leto za letom presodili sami sebe, smemo trdno upati, da bomo postali dobri vzgojitelji in bomo v srečo in blagoslov našim malim, ki jih ljubimo.

Skoraj poldrugo leto so nas naši mali v »Domoljubu« zabavali in učili. Zdaj pa nam je zanje zmanjkalo naših lepih domačih imen v koledarju. Zato se danes poslavljajo od vseh dragih Domoljubovih bralcev in jim želijo veliko uspeha pri njih vzgojnem delu.

Z novim letom pa bomo odprli v »Domoljubu« vzgojno posvetovalnico. Kdor izmed naših bralcev ima pri svojem vzgojnem delu kako težavo, kdor bi rad vedel, kako naj ob raznih prilikah ravna s svojimi otroci, naj se obrne z vprašanjem na naš list. Po svoji najboljši moči mu bomo radi pomagali pri tem velikem in važnem delu.

KUHINJA

Dišavini krofki. Iz 14 dkg sladkorja, 14 dkg moke, dveh rumenjakov, pol beljaka, malo limonovega soka in sesekljanih lupinic ter žličke stolčnega gverca napravim testo. To testo pustim 4 ure počivati. Počito testo razvaljam za prst na debelo, razrežem v različne oblike in spečem v srednje vroči pečici.

Kuhana zeljnata solata. Glavico bolj mehkega zelja, razdelim na posamezne liste, jim izrežem storičke ter liste zrežem kot za surovo solato. Solato osolim, prilijem kisa in par žlic vode ter potresem narezano solato s kumno. V kozici razbelim na koščke srezano suho slanino in pridenem solato ter pokrito pražim toliko časa, da se solata zmehča, nakar jo dam k svinjski pečenki s praženim krompirjem na mizo.

Vinski liker. 1 liter belega ali lahko tudi rdečega vina mešam z 1 kg sladkorja toliko časa, da se sladkor raztopi. Med mešanjem pridenem 2 razrezani vaniliji, lupinice 1 pomaranče in pol limone ter sok pol limone. Liker precedim skozi prtič in plivam v manjše steklenice. Ta liker rabim lahko takoj, ko je zgotovljen. Lahko pa tudi počaka, dobro zamašen na hladnem prostoru, položen na pesek. Zdravilni liker za slabokrvne. Za ta liker rabim 10 limon, 4 jajca, pol litra slivovke

ali konjaka in pol kg kandis sladkorja. V kozarec ožmem 10 limon in pridenem 4 cela jajca z lupino vred. Jajca vržem tako, da se vbijejo. Tekočino dobro premešam, zavežem s pargamentom in postavim na toplem prostoru ob štedilniku. Tam pustim 8 do 10 dni ter vsak dan premešam. (V poletnem času postavim tekočino na sonce). Po tem času precedim tekočino skozi prtič, prilijem konjak ali slivovko in osladkam s fino zdrobljenim kandis sladkorjem. Ko je sladkor stopljen, je liker porabljen. Lahko pa tudi počaka v dobro zamašeni steklenici.

CENE

Ljubljana. V zadnjem času se cene kmetijskih pridelkov niso spremenile in so takele: pšenica kg 2.45, rž 1.95 do 2.20, ječmen 1.95 do 2.20, oves 2 do 2.30, proso 2.20 do 2.50, koruza 1.85 do 1.95, ajda 1.85, fižol ribničan 5.25, prepeličar 6.50, beli fižol 4.80, leča 4 do 7 din. Krma 100 kg: sladko seno 100 din, polsladko 90, kisló 70, slama 30 din.

Kranj. Pšenica 1 kg 2.50, ječmen 2.25, rž 2.25, oves 2, koruza 1.80, fižol 5 do 6, krompir 1.50, seme lucerne 16.50; seno 100 kg 125 din, slama 75 din. Sadje: jabolka 3.50 do 5, hruške 4 do 6, suhe češplje 8 do 12. Pšenična moka 3.50 do 4, koruzna moka 2.50, ržena moka 3.50, aajdova 3.50 do 6, koruzni zdrob 3 do 3.75 din kg. Mleko liter 2.25, presno maslo 34 do 36 din kg, drva 100 do 110 din 1 meter; čisti med 24 do 26 din 1 kg, neprana volna 21 do 26, oprana 34 do 36 din.

Kamnik. Pšenica 1 kg 2.30, oves 1.80 do 1.90, fižol 4 do 5, krompir 1.25 do 1.50, jabolka 3.50 do 5, pšenična moka 3.65, koruzna koma 2.25 din za kg.

Šmarje pri Jelšah.

Pšenica 100 kg 180 do 200, ječmen 180 do 200, rž 140 do 180, oves 180, koruza 170, fižol 600 do 800, krompir 150, seno 30 do 80, slama 30; jabolka 50 do 50 din; drva 1 meter 70 din, mleko liter 1.30, surovo maslo 1 kg 36 din, vino navadno mešano pri vinogradnikih liter 3 do 5, finjše sortirano 5 do 7 din.

Cene gradbenega materiala: strešna opeka komad 90 par, zidna opeka 40 p, cement kg 75 p, žgano apno kg 30 p, stavbeno železo kg 5.08, pocinkana pločevina 8.75, žičniki 6.25, žica 6 do 8, mehki les 1 meter 400 do 450 (deske), tesan mehki les 320 do 380 din.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Radovljica. Sredi decembra so se gibale cene živine takole v radovljiškem okraju: voli II. vrste 5 din, III. vrste 4; telice I. vrste 6, II. vrste 5, III. vrste 4; krave I. vrste 5, II. vrste 4, III. vrste 2.50; teleta I. vrste 7.50, II. vrste 6; prašiči špeharji 11, pršutarji 8 do 9 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 13, telečje 14, svinjske 11 din kg.

Kamnik. Po zadnjih podatkih z dne 19. decembra so cene živine v tem okraju naslednje: voli I. vrste 5.75, II. vrste 4; telice I. vrste 5.50, II. vrste 4.75, III. vrste 4; krave I. vrste 5, II. vrste 4, III. vrste 3.50; teleta I. vrste 7.50, II. vrste 6.50, prašiči špeharji domači 9 do 10.50, sremski 11 do 11.50, pršutarji 8 do 8.50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 14 do 15, telečje 17, svinjske 7 din kg.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 18. decembra so bile cene živine take: voli I. vrste 6, II. vrste 5.50, III. vrste 4; teleta I. vrste 8, II. vrste 7, prašiči špeharji 11.75, pršutarji 10 do 11 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski od 7 do 8 tednov 150 do 200 din komad. Surove kože goveje 13 do 15, telečje 16, svinjske 8 do 9 din za kg.

Metlika. Na zadnjem sejmu dne 12. decembra so plačevali živino po tehle cenah: voli I. vrste 5 do 5.50, II. vrste 4.50, III. vrste 1.25; krave I. vrste 4.50, II. vrste 4, III. vrste 3.50; telice I. vrste 4, II. vrste 3.75, III. vrste 3.50 za 1 kg žive teže. Mladi prašički 100 do 250 din komad.

Šmarje pri Jelšah. Po naročilu z dne 16. decembra se sučejo cene živine v orkaju tako: voli I. vrste do 6.50, II. vrste do 5.50, III. vrste do 4.50; telice I. vrste do 5.50, II. vrste do 4.50, III. vrste do 3.50; krave I. vrste do 5, II. vrste do 4, III. vrste do 3; teleta I. vrste do 6.50, II. vrste do 5.50; prašiči špeharji do 12, pršutarji do 10 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 12, telečje 13, svinjske 6 do 8 din za 1 kg.

Ptuj. Na živinskem sejmu dne 19. decembra se je plačevala živina po sledečih cenah: Voli I. vrste 5.50, II. vrste 4.50, III. vrste 3.50; telice I. vrste 5, II. vrste 4.25, III. vrste 3.75; junci I. vrste 3.80, II. vrste 3.50, III. vrste 3; krave I. vrste 4.25, II. vrste 3 do 3.50, III. vrste 2; vse za 1 kg

žive teže. Konji komad 300 do 5000 din, žrebeta 600 do 1500 din. — Na svinjskem sejmu dne 20. decembra pa so veljali prašiči: debele svinje 8.25 do 9.75, pršutarji 7 do 8, plemenske svinje 6 do 7 din za 1 kg žive teže. Mladi prasci 6 do 12 tednov stari 60 do 130 din komad.

Ljubljanski trg

Meso. Govedina 8 do 14 din kg po kakovosti, jezik 14 do 16, vampi 8 do 10, pljuča 5 do 6, jetra 10 do 12, ledvice 12 do 14, možgani 18 do 20 din kg. Teletina 12 do 16 din, jetra 18 do 20, pljuča 10 do 12, možgani 20 do 22, ledvice 14 do 16 din kg. Svinjina 14 do 20, pljuča 8, jetra 12 do 14, ledvice 20; glava 6 do 8, domača slanina 16, hrvaška slanina 17 do 18, domače salo 17, hrvaško 19, mast 21 do 22, šunka (sveža) 20 do 22, prekajeno meso 16 do 20 din kg. Drobnica: koštrunovo meso 8 do 10, jagnjetina 12 do 14, kozličevina 16 do 18 din kg.

Perutnina. Pišcanec komad 16 do 20 din, zaklan kg 25, kokoš komad 24 do 32, zaklana kg 24, petelin komad 25 do 30, zaklan 24, raca komad 18 do 32, zaklana kg 22, gos komad 45 do 50, zaklana kg 22 do 26, komad 3 do 5, domač zajec 8 do 16, divji zajec 20 do 30, divja raca 16, srna 12 do 20 din kg.

Mleko in mlečni izdelki. Mleko 2.25 do 2.50, surovo maslo 28 do 34, čajno maslo 34 do 40, kuhano maslo 32 do 36, bohinj-ski sir 26, polematalec 26, trapist 24 do 28 din kg.

Usnje: podplati kg 45 do 80 din, vratovi 30 do 36, notranki 36 do 46.

SEJMI

do 7. januarja 1940.

2. jan.: živ. in kram. Novo mesto, Ribnica, Št. Vid pri Stični (Radohova vas), rogata živina in svinj. Ormož, gov. in konj. Ptuj, živila in prašiči Trbovlje, živ. in kram. Sv. Jurij pri Celju, gov. in konj. Murska Sobota, svinj. Dol. Lendava. — 3. jan.: gov. in svinj. Krško, živ. Ljubljana, živ. in kram. Dol. Logatec, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje. — 4. jan.: živ. in kram. Črnomelj, gov. in svinj. Mokronog, živ. in kram. Domžale, svinj. Turnišče. — 5. jan.: svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, živ. Slov. Konjice, svinj. in drobn. Maribor.

PRAVNI NASVETI

Užitek stanovanja. A. K. Po starših ste podedovali hišo, v kateri ima sestra pravico stanovati do smrti. Hišo ste popravili in je sedaj v dobrem stanju, sestra se pa ni vselila sama vanjo, ampak je dala hišo v najem. Vprašate, ali sme sestra vzeti najemnika, zlasti ko morate v tem primeru plačevati višjo zgradarino. — Ako ima sestra izgovorjen užitek hiše, ima pravico, da ali sama stanuje v njej, ali pa da hišo oddava v najem. V tem primeru vi ne morete najemniku stanovanja odpovedati. Po našem mnenju zgradarina ni večja, če je hiša oddana v najem. Zgradarina se namreč odmeja pri zgradbah, ki so oddane v najem po višini letne najemnine, pri onih zgradbah pa, ki niso oddane v najem, po vrednosti najemnine, ki se plačuje za najbližje podobno stanovanje. Če bi pa imela sestra izgovorjeno samo rabo stanovanja, tedaj sme stanovanje samo ona sama uporabljati in ga ne sme oddajati v najem. Poglejte torej na sodišču ali pa pri notarju, kako se glasi pogodba ali oporoka, po kateri ima sestra pravico do stanovanja v vaši hiši.

Dolg pri trgovcu iz leta 1929. J. L. Leta 1929 ste zidali hišo in vam je trgovec dobavil opeko, cement in druge potreščine na upanje. Vprašate, ali vam pripada zaščita in ali je trgovec dolžan svojo terjatev za polovico znižati. — Če ste kmet, vam pripadajo olajšave po uredbi o likvidaciji kmetijskih dolgov. Vaš dolg, ki izvira iz nakupa blaga na up, se ne zniža za polovico, ampak ga morate odplačati v celoti 12 letih v enakih letnih obrokih. Za take dolgove upnik nima pravice zahtevati obresti.

Zgradarina. R. I. Kmet ste in imate dve hiši. V eni stanujete sami, v drugi pa poljski delavci, ki vam odslužijo najemnino s tem, da določeno število dni delajo pri vas. Davkarja vam odmerja zgradarino od hiše, ki vnjej stanujejo poljski delavci in se ne ozira na vaše podatke. Vprašate, ali ste res dolžni plačevati zgradarino. — Davčna uprava vam bo gotovo pojasnila, zakaj vam obdavčuje tudi drugo hišo. Najbrže delavci, ki v njej stanujejo, samo nekaj dni delajo pri vas, da vam odslužijo najemnino. Drugače pa morda delajo drugje, tako da se smatra, da hišo oddajate v najem proti letni najemnini. V tem primeru seveda niste oproščeni plačevanja zgradarine. To olajšavo uživajo le hiše, ki v njih stanujejo kmetovalci in njihovi kmetijski delavci.

Pogrebina za ženo. Z. A. Z. Kot zavarovanec OUZD nimate ob smrti vaše

ne pravice do pogrebneine za njo. Pogrebina pripade le ob smrti zavarovanega člana in se izplača njegovim dedičem. Ne pripade pa pogrebina zavarovanemu članu, kadar mu umre žena ali kak drug rodbinski član. — Če je bila vaša žena kot perica tudi sama zavarovana, potem imate ob njeni smrti kot njen mož pravico do pogrebneine, seveda le, če dokažete, da je smrt nastopila kot posledica tiste bolezni, zaradi katere je dobivala podporo.

Odmeritev kupljenega gozda. K. M. Kupili ste gozd, ki ste ga že plačali. Prijavili ste se pri geometru s prošnjo, da vam kupljeni gozd odmeri. Geometer pa je zelo zaposlen in je rekel, da boste prišli na vrsto šele drugo leto. Vprašate, ali bi kazalo, da sami najamete geometra, da bi uredili meje v gozdu, in ali že smete napravljati steljo in drva v gozdu, ki ste ga kupili. Če hočete, da se gozd čimprej razmeri, in prepiše na vas v zemljiški knjigi, bo najbolje, da sami najamete geometra. Kar se tiče uživanja gozda, je gotovo v kupni pogodbi napisano, od katerega dne preide uživanje gozda na vas. Najbrže od tistega dne, ko ste gozd plačali. Če pa to ni napisano, pa vprašajte notarja, ki vam je napravil pogodbo, kako je bilo to pri sklepanju pogodbe mišljeno. Prodajalec ne more samolastno razveljaviti pogodbe, če tudi gozd še ni prepisan na vas. Pač pa lahko zemljišče obremenj s kakšnim dolgom, dokler je v zemljiški knjigi vpisano na njega, seveda to le v primeru, če je nepošten. Da ste popolnoma varni, glejte, da se kupljeni gozd čimprej prepiše na vas.

Vojnica. G. F. Še pred vojno ste bili potrjeni k vojakom ter ste celo vojno služili. Tudi v naši državi ste bili pri vojakih. Nato ste pa zboleli in ste oslepli. Vojaška oblast vas je pozvala na pregled, kjer so vas proglasili za stalno nesposobnega. Sedaj vam pa nalagajo plačevanje vojnice, kar se vam zdi krivično. Vprašate, ali bi se mogli tega davka znebiti. — Vojniki morajo plačevati vsi stalno in začasno nesposobni, v kolikor niso izrecno izvzeti plačevanja tega davka. Vojnice so med drugim oproščeni slepi, umobolni, gluho-nemi in pohabljeni, ki so nesposobni za kakršno koli delo in pridobivanje in plačujejo 120 din ali manj neposrednega davka na leto. Nesposobnost oziroma pohabljenost se mora ugotoviti z zdravniško-komisijskim pregledom pri poveljstvu vojaškega okrožja. Če torej plačujete manj kot 120 din neposrednega davka, se prijavite pri vašem poveljstvu vojaškega okrožja, da vas pregledajo in nato iztažjo iz knjige vojničarjev.

